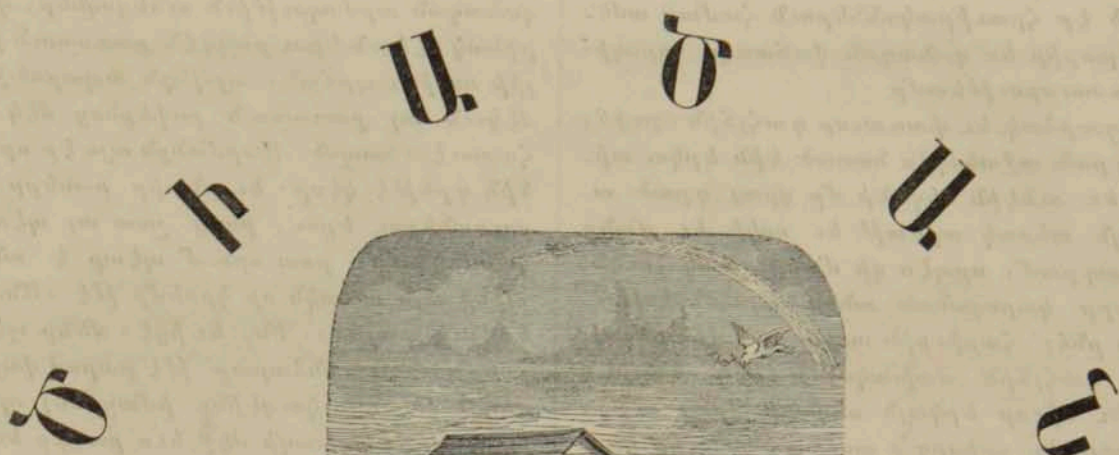

Հ Ա Յ Ա Ս Տ Ա Ն Ե Ա Յ Յ

ՀԱՆԴԷՍ ԲԱՐԵԳՈՐԾՈՒԹԵԱՆ ՏԻԿՆԱՅՅ

ԹԷՈՒՄԻԱ.

Զիսարհիս շատ երկիրներուն, մանաւանդ եւրոպայի մէջ, կանայք իւրեանց բարեպաշտութեամբն ու ողորմութեամբը՝ տեսակ տեսակ բարեգործութիւններ կրնեն. ոմանք առանձին, առանց օգնականութեան ուրիշներուն՝ երբ իրենց կարողութիւնը կհասնի, եւ ոմանք ընկերութեամբ միմեանց։ Կայ ընկերութիւն, որ կհոգայ ազգային կամ քաղաքական հիւանդանոցի պիտոյքը. կայ որ որբոց իննամարկութիւնը յանձն առած է, կայ որ աղքատանոց եւ անկեղանոց կխնամէ, կայ որ աղքատ ծնողաց զաւակներուն դաստիարակութիւն կուտայ, եւ կայ որ անանկ աղքատներ կկերակրէ։ Նոցա նման նաեւ Թէոդոսիոյ փոքր հասարակութեան մէջ գտնուող երեք ազգաց, այսինքն Հայոց՝ Ռուսաց եւ

Յունաց մեծատուն եւ բարեպաշտ տիկնայք իրենց բարեգործութեան մէկ գեղեցիկ հանգէսը կատարեցին մարտի 2-ին՝ վաճառքի եւ վիճակահանութեան ձեւով՝ յօգուտ աղքատաց, այսինքն այն վախճանաւ որ այն մէկ գիշերուան առեւտրական վաստակը բաժնուի երեք ազգի աղքատներուն եւ բանտարկելոց քաղաքին, որով աղքատը կարողանան առաջակայ Զատիկիս իւրեանց պակասութիւնը ըստ կարի հոգալ, եւ բանտարկեալք քաղաքին գլխաւոր փողոցները մաքրելով եւ շտկելով՝ ընդունին այն փողէն իրենց աշխատութեանը չափաւոր վարձատրութիւն։

Քաղաքացիք շաբաթով յառաջ տոմսակով հրաւիրուած էին, եւ մարտի 2-ին, որ էր շաբաթ օր, երեկոյեան 7 ժամուն մեծաւ ուրախութեամբ գնացին ամէնը վսեմապատիւ Յովհաննէս Կոստանդեան Այվազովսքիին նո-

րաշէն ծովեզերեայ տունը, ուր պատրաստուած էր հրաւիրականներուն համար ամենայն բարիք եւ զանազան վաճառք՝ այսպիսի դասաւորութեամբ:

Ընդարձակ եւ փառաւոր դահլճին (զալին) մէջ դրան աջակողմը նստած էին երկու տիկին, եւ ունէին սեղանի մը վրայ դրած ամենայն տեսակ արծաթ եւ ոսկի եւ մանր թղթադրամ, որպէս զի մանր ստակ չունեցողները կարողանան անտի դրամափոխութիւն ընել՝ հարիւրին տասը շահ վճարելով: Նոյն դահլճին ձախակողմը մէկ ծայրէն մինչեւ միւսը երկայն սեղանի վրայ ուրիշ տիկնայք եւ օրիորդք ամենափառաւոր կերպիւ պատրաստած լինելով չայ, սուրճ (խաւսե), ներս մտնող հրաւիրականները կհարկէին ամենայն վայելչութեամբ: Հարաւային կողմը զատ սեղանի մը վերայ, ուրիշ տիկնայք ունէին պատրաստած ազնիւ գինիներ եւ զանազան ըմպելիք. իսկ այն սեղանին դէմը մէկ քանի տիկնայք իրենց սեղանին վերայ դրած տեսակ տեսակ ծխախոտ կը վաճառէին:

Դահլճին մէկ կողմը առանձին սենեկի մը մէջ ուրիշ տիկնայք զարդարեք էին մեծ սեղան մը՝ տեսակ տեսակ քաղցրաւենիներով եւ մրգեղէնով:

Այն սենեկին հանգէպ գտնուած սենեակին եւս որոշուած էր վիճակահանութեան. ուր սեղանի մը վերայ երկու տիկնայք դրած էին իրենց աչքին առջեւը մեծ արծաթեայ սափոր մը՝ յորում լցուած էր հազար հինգհարիւր հատ վիճակահանութեան տոմսակ: Սոցա մէջէն հարիւր քսան թուղթը միայն թուահամարով, իսկ միւսերը դասարկ թուղթ, ամէնը խառն եւ միակերպ ծալուած, իւրաքանչիւր տոմսակին գինը քսան քոփեկ. քանի տոմսակ ուզողը՝ փողը կվճարէր եւ վճարածին չափ տոմսակ իւր ձեռքովը կհանէր ամանէն: — Ոմանց բոլոր առածն ալ դատարկ թուղթ կը ընէր եւ ոմանցը թուանշանով: Իսկ վիճակին առարկաները, որ քաղաքին ազնուասիրտ բնակիչներուն եւ շատը նոյն իսկ բարեպաշտ տիկնայց ընծայքն ու ձեռագործներն էին, դահլճին մէջ սեղանի մը վերայ եւ պատուհանին մէջ շարուած էին, եւ ամէն մէկ կտորին վրայ նոյն թուանշանը կը պցուած, որ երբ մէկուն մէկ թուանշան գուրս դար վիճակախաղին մէջէն, կտանէր թուանշանը եւ կընդունէր իւր բաղդին պարգեւը:

Հարիւր քսան տեսակ բանին մէջ կային զանազան արժողութիւն ունեցողներ. զոր օրինակ մէկուն ելաւ բաղդէն քառասուն բուպլիի ոսկի ապրճան, այսինքն ապարանջանք, մէկուն ալ քառասուն քոփեքնոց մէկ կտոր հոռուէտ սապոն: Զարմանքն այս էր որ եղածին գրեթէ կէսը, եւ ընտիր բաները, հարուստներու ելաւ. բայց շատ ալ պէտք է զարմանամք, ըստ որում պէտք է անհիմն չլինի այն առակն որ կըսեմք թէ «Անձրեւը ծովն է գալիս»: Ինչ եւ իցէ, մենք պէտք է ըսեմք աննախանձաբար՝ թէ բարով վայելեն, միայն թէ այս կուգէինք իմացընել որ այսպիսի վիճակախաղի մէջ եւս բաղդը եւ բերքը հարուստին է, եւ սչ ինձ պէս խեղճուկին, որոյ տարածն ալ եղաւ մէկ կտոր սապոն:

Ժամը 7-էն մինչեւ 9 տեւեց վիճակախաղը, ընդ նմին եւ չայի եւ ըմպելեաց առուտուրը. յետ այնորիկ սփռեցին նոյն սեղաններուն վերայ զանազան թեթեւ կերակուրներ, եւ հրաւիրականք ճաշեցին ախորժանօք. վասն զի ամենայն մարդ առանձին քաղցրութիւն մը եւ բնականէն աւելի անոյշ համ մը կառնուր իւր բրած ծախքէն, երբ կմտածէր այն ուրախութեան գեղեցիկ նպատակը, եւ երբ կտեսնէր այն բարեպաշտուհի տիկնայց եւ շնորհաշուք օրիորդաց եռանդն ու խոնարհութիւնը իսէր եւ յօգուտ հայրենի աղքատաց:

Այն ուրախական ժամերն եւս այսպէս անցնելով մինչեւ ց11 ժամն, հրաւիրականք երախտագէտ սրտով վերուցին դաւաթները շամփանիա գինով եւ ըմպեցին՝ բարեպաշտուհի տիկնայց երկարակեցութիւն եւ առողջութիւն բարեմաղթելով. երկրորդ բաժակը խմեցին բարեմաղթութեամբ տանտիրոջ վսեմապատիւ Յովհաննէս Աղային եւ նորա գերդաստանին կենացը, որ գլխաւոր պատճառք էին այն աստուածահաճոյ գործոյն. եւ երրորդը՝ բոլոր հասարակութեան բարօրութիւն եւ յաջողութիւն բարեմաղթելով:

Վաճառքէն ու վիճակախաղէն հաւաքուած գումարն եղաւ 641 ր. արծ., որ քաղաքիս սակաւաթիւ բնակչացը նայելով՝ յիրաւի շատ բան է: Այն գումարէն հանելով ծախսի փողը, որ վճարուած էր ուտելեաց եւ ըմպելեաց համար 128 բուպլի մնաց, առձեռն պատրաստ՝ երեք աղգի, այսինքն հայոց՝ Ռուսաց եւ Յունաց աղքատաց բաժանելու 515, եւ բանտարկելոյ 200 բուպլի: